

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

на тему «**Вплив SARS-CoV-2 на емоційну сферу особистості**» здобувачки
ступеня доктора філософії з психології **Яковлевої Анастасії Ігорівни**
з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Публічна презентація проведена на кафедрі психології та педагогіки
26 березня 2026 року, протокол № 8-А

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. SARS-CoV-2 (скорочення від англійського «Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2») є збудником коронавірусної хвороби COVID-19 (Coronavirus Disease 2019), поширення якої у світі призвело до пандемії. У науковому аналізі ці поняття розмежовуються наступним чином: SARS-CoV-2 як біологічний агент, COVID-19 як клінічне захворювання, пандемія як соціально-епідеміологічний феномен. Пандемія COVID-19, як глобальне поширення зазначеної хвороби була однією з найбільш масштабних криз протягом 3 років, починаючи з 2020 року. Ця криза вплинула на всі сфери життя людей, найбільшого впливу зазнали такі сфери: медична, соціальна, економічна, психологічна. Зазначена хвороба має фізичні наслідки, які проявляються у дисфункції дихальних шляхів та інших органів, але це лише одна сторона наслідків, що стосуються змін у здоров'ї людей. Варто зазначити, що не менш важливими є психічні порушення, які виникали у людей через численні стресові фактори, що супроводжували світову кризу, пов'язану з коронавірусною пандемією.

Пандемія COVID-19, внесла зміни у звичний спосіб життя багатьох людей. Відбулася масштабна соціальна ізоляція, було введено обмеження свободи пересування та контактів з оточенням, люди відчули невизначеність, паніку, страх за своє здоров'я та здоров'я близьких. Відбулося порушення стабільності у професійному та особистому житті. Вплив засобів масової інформації з новинами, які не були перевірені та були неправдивими, спричинили низку самогубств по всьому світу. Тривала невизначеність стосовно епідемії та її розвитку, переживання втрат, страх за майбутнє, фінансова нестабільність та самотність – це ті фактори, що стали одними з основних причин загострення емоційних порушень. Під новими вимогами до безпеки життєдіяльності, тобто карантинних заходів, відбулися зміни у соціальних та економічних сферах. Люди почали більше працювати дистанційно, намагалися перевести свої види діяльності у такий формат, спілкування з рідними та знайомими також відбувалося на відстані

та через різні додатки чи месенджери. Всі ці перелічені чинники та зміни стали факторами стресу, що вплинули на психічний стан людей та збільшили рівень стресу, тривоги, депресії, порушень сну тощо.

Емоційний стрес, зміни розпорядку дня, емоційні хвилювання, зменшення фізичної активності значно вплинули на когнітивні функції, такі як: увага, пам'ять, здатність приймати рішення. Для багатьох людей незалежно від віку, статі чи географічного розташування, погіршення пам'яті, можливість концентруватися на виконуваний діяльності, змозі швидко обробляти інформацію – є наслідками пандемії та постінфекційного впливу SARS-CoV-2.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, у науковій спільноті все ще відсутня узгодженість щодо тривалості, динаміки та механізмів змін емоційної і когнітивної сфери, особливо в постпандемічний період.

Важливо підкреслити, що навіть після того, як карантинні обмеження були зменшені та повністю зняті, наслідки пандемії та впливу самої хвороби на людей у постпандемічному періоді залишаються мало дослідженими. Доцільно продовжувати вивчення у цій темі та розробляти ефективні методи діагностики, реабілітації, корекції та психологічної підтримки для тих людей, що зазнали впливу карантину та хвороби COVID-19.

У зв'язку з цим, дослідження, які стосуються впливу пандемії COVID-19 на емоційну сферу особистості є актуальним, оскільки дозволить більш якісно розуміти механізми розвитку психічних порушень в умовах глобальних криз і соціальних потрясінь. Отримані результати можуть бути використані для розробки нових психотерапевтичних стратегій та рекомендацій, спрямованих на підтримку психічного здоров'я в постпандемічний період.

Актуальність цього дослідження зумовлена наявністю суперечливості та недостатньої узгодженості у сучасних наукових даних щодо емоційних наслідків пандемії COVID-19 та впливу інфекції SARS-CoV-2 на організм людей. У наукових працях описано зростання рівнів тривоги, депресивних проявів і психологічного дистресу, а також появу чи посилення суб'єктивних когнітивних скарг (зниження концентрації уваги, погіршення пам'яті, сповільнення обробки інформації). Однак наявні емпіричні результати щодо тривалості та стійкості емоційних наслідків у постпандемічний період залишаються неоднорідними: у частині досліджень спостерігається тенденція до відновлення показників після послаблення карантинних обмежень, тоді як інші роботи вказують на збереження підвищеної тривожності, депресивних симптомів і зниження якості життя протягом тривалого часу.

Окрему невідповідність становить питання співвідношення суб'єктивних когнітивних скарг із показниками емоційного стану та результатами когнітивного скринінгу, оскільки вираженість когнітивних труднощів не завжди прямо

узгоджується з рівнем емоційного дистресу або об'єктивними показниками когнітивного функціонування. Додатково у науковому дискурсі зберігається суперечливість щодо ролі психологічної стійкості (резилієнтності) як ресурсу адаптації. Також недостатньо однозначними залишаються дані щодо статевих відмінностей у емоційних наслідках пандемії та постінфекційного періоду: у одних дослідженнях зазначається вища вразливість жінок до тривожно-депресивних проявів, тоді як в інших такі відмінності є невираженими або залежать від контекстних чинників. Саме сукупність зазначених суперечностей і недостатньо з'ясованих аспектів зумовила вибір теми дослідження: **«Вплив SARS-CoV-2 на емоційну сферу особистості»**.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах тем науково-дослідної роботи «Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства» (ДР 0125U003711). Тему роботи уточнено і затверджено вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 30.12.2025 р).

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: *вперше:* конкретизовано та емпірично перевірено зміни емоційної сфери особистості під впливом вірусу SARS-CoV-2; визначено гендерні особливості постковідних станів, що проявляються у вищій вираженості тривожно-депресивної симптоматики та суб'єктивних когнітивних скарг у жінок; розроблено типологію емоційно-когнітивних профілів особистості, яка відображає варіанти поєднання емоційного дистресу, когнітивних труднощів та адаптаційних ресурсів; виявлено «феномен розбіжності» між суб'єктивними когнітивними труднощами та об'єктивними показниками когнітивного функціонування, що дозволяє розглядати емоційний дистрес як провідний чинник зниження якості життя в постковідний період; *удосконалено:* розуміння ролі психологічної резильєнтності як модератора процесів постковідної адаптації та ресурсу збереження емоційної стійкості особистості; *дістало подальшого розвитку:* положення щодо взаємозв'язку емоційного дистресу та когнітивних скарг у постковідний період, що дозволяє прогнозувати індивідуальні варіанти адаптації та формувати ефективні психологічні інтервенції.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що проаналізовано й уточнено ключові поняття дослідження, зокрема «постковідний стан особистості», «емоційний дистрес», «когнітивні труднощі», а також описано їхній взаємозв'язок; науково обґрунтовано та емпірично підтверджено специфіку змін емоційної сфери під впливом вірусу SARS-CoV-2, розроблено модель емоційної підтримки осіб із постковідним синдромом, що

базується на інтеграції результатів теоретико-емпіричного аналізу стану респондентів та механізмів впливу вірусу на емоційну сферу.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та впровадженні комплексної системи психологічного супроводу осіб, що постраждали від наслідків пандемії. Впроваджено систему психологічного скринінгу для своєчасного виявлення тривожних і депресивних розладів, алгоритми міждисциплінарної взаємодії лікарів та психологів у процесі реабілітації, а також практичні рекомендації щодо психологічного супроводу пацієнтів у період відновлення, що сприяють зниженню госпітальної тривоги та підвищенню комплаєнсу (прихильності до лікування). Також впроваджено програми індивідуального та групового консультування для осіб із симптомами когнітивного зниження та емоційної дестабілізації.

Матеріали дослідження можуть бути використані у практичній діяльності психотерапевтів, клінічних психологів та медичних працівників для оптимізації процесу відновлення пацієнтів та профілактики хронізації психологічних наслідків COVID-19, у розробці психоосвітніх та реабілітаційних програм для населення, спрямованих на попередження розвитку постковідних симптомів, а також у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців допоміжних професій і методистів психологічної служби під час проведення інтервізійних груп, вебінарів та створення науково-методичних рекомендацій. Теоретичними положеннями дисертації можуть скористатися фахівці при розробці змісту нових інформаційно-просвітницьких ініціатив та навчальних курсів, присвячених психології стресостійкості та подоланню наслідків інфекційних захворювань.

5. Використання результатів роботи. Результати дисертаційної роботи впроваджено у практичну діяльність лікарів та психологів КНП «Олександрівська лікарня» Олександрівської селищної ради Кропивницького району Кіровоградської області, у професійну практику фахівців проєкту Brave Together, реалізованого за підтримки благодійного фонду UA Mental Help та Maybelline New York.

6. Особиста участь здобувачки в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Всі подані в дисертації наукові результати отримано авторкою самостійно. Більшість публікацій є одноосібними. У статті, написаній у співавторстві: «Мулявка, А. І., Горобець, Т. В. (2022) Вплив SARS-CoV-2 на психоемоційний стан особистості. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 21(50). 97–109», дисертантка здійснила теоретичний аналіз наукових джерел щодо впливу вірусу SARS-CoV-2 на психоемоційний стан особистості та узагальнила ключові положення щодо психоемоційних наслідків пандемії COVID-19. У статті, написаній у співавторстві: «Яковлева, А. І., Афанасенко, В.

А. (2025) Емоційні та когнітивні профілі осіб, які перенесли COVID-19: динаміка стану, гендерні особливості та ресурси адаптації. *Psychology Travelogs*. (5). 178–186», дисертантка описала результати емпіричного дослідження та здійснила аналіз емоційно-когнітивних профілів осіб, які перенесли COVID-19, визначила гендерні особливості, динаміку емоційного стану та ресурси адаптації.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі психології та педагогіки Хмельницького національного університету.

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент **Гаврилькевич В'ячеслав Костянтинович**.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується цілісністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувачки. Основні результати дослідження представлено у 9 опублікованих працях, із них: 7 статей у наукових фахових виданнях України (категорія Б), 2 – у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Мулявка А. І., Горобець Т. В. Вплив SARS-CoV-2 на психоемоційний стан особистості. *Вісник післядипломної освіти. Серія «Соціальні та поведінкові науки»*. ДЗВО «Університет менеджменту освіти». 2022. №21(50). С. 97–109.

2. Мулявка А. І. Вплив карантину та пандемії на психоемоційний та когнітивний стан особистості. *Наукові інновації та передові технології, Серія «Психологія»*. 2025. №7(47). С. 1305–1316.

3. Мулявка А. І. Психоемоційні та когнітивні наслідки пандемії COVID-19: вплив на стресостійкість українців у контексті війни. *Габітус*. 2025. №72(2). С. 34–40.

4. Мулявка А. І. Когнітивні наслідки пандемії COVID-19 у студентів: онлайн-освіта, гібридне навчання та стійкість до цифрової втоми в умовах невизначеності. *Psychology Travelogs*. 2025. №3. С. 48–60.

5. Мулявка А. І. Соціально-психологічні наслідки пандемії: трансформація креативного потенціалу та потреби в самореалізації. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету, Серія «Психологія». 2025. №3. С. 155–158.

6. Яковлева А. І., Афанасенко В. А. Емоційні та когнітивні профілі осіб, які перенесли COVID-19: динаміка стану, гендерні особливості та ресурси адаптації. *Psychology Travelogs*. 2025. №5. С. 178–186.

7. Яковлева А. І. Гетерогенність постковідних психічних наслідків: емоційно-когнітивні профілі та предиктори зниження якості життя. *Наукові перспективи, Серія «Психологія»*. 2026. №1(67). С. 2388–2401.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мулявка А. І. Психоемоційні наслідки COVID-19. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка – 2025»*: матеріали XXVII Всеукр. наук. конф. молодих уч. (Черкаси, 21–22 трав. 2025). Черкаси, 2025. С. 237–238

2. Мулявка А. І. Long-COVID та рекомендації відновлення психоемоційного стану після перенесення хвороби. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XL Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Салоніки (Греція), 7 січня. 2024). м. Салоніки (Греція). 2024. С. 232–235.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Яковлевої Анастасії Ігорівни «Вплив SARS-CoV-2 на емоційну сферу особистості», що подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напряму наукового дослідження освітньо-наукової програми Хмельницького національного університету зі спеціальності 053 «Психологія», галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Вплив SARS-CoV-2 на емоційну сферу особистості», подану Яковлевою А. І. на здобуття ступеня доктора філософії з психології, до захисту.

Головуюча публічної презентації
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету

Підпис дійсний
свідчує
І.С.Мартинюк

Таїсія КОМАР